

Johanna Hulkko
Onnenpäiviä

ATENA

© Johanna Hulkko ja Atena / Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

Atena – Jyväskylä
atena.fi

ISBN 978-951-1-42480-2

Otavan Kirjapaino Oy
Keuruu 2023

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

*Lelukaupan ikkunassa näin kerran pienoisrautatien,
keskellä keltainen kirkko ja pikku taloja.
Potkaisin rikki sen ikkunan, särjin kaikki esineet.
Juoksin ja itkin jo menneitä onnenpäiviä.*

KAUKO RÖYHKÄ

I

1.

Näetkö hahmon seisomassa kahdeksankerroksisen talon vieressä? Hän on sataviisikymmentäyksi senttiä pitkä, katto makaa kolmenkymmenen kahdeksan metrin korkeudessa. Hän on lapsi ja hänellä on nimi, mutta useimmiten häntä kutsutaan vain tytöksi. Tytöllä on siniset vinkkelit, toppahaalarit ja -takki, jonka oikeassa hihassa roikkuu punainen, kävelevän henkilön muotoinen heijastin, käsissä eripari-lapaset, päässä kettulakki. Ketun tassu on suussa, sen kynsi etuhampaiden välissä. On marraskuun loppu, pohjoinen talvenpimeä. Kello on kohta viisi iltapäivällä, ja samoin kuin tornitalo päivätkin ovat ehjä rakennelma. Tyttö seisoo yksin ja katsoo taivaalle. Avaruus alkaa sadassa kilometrisä.

2.

Impolan kaupan ahtaasta tuulikaapista avautuu ovi oikealle ja vasemmalle. Vasenta kautta karkkihyllylle kassakoneen taakse on lyhyempi reitti, mutta sisään tullaan oikealta ja ulos mennään vasemmalta.

Kaisa oikaisee, mutta tyttö kulkee aina oikeaa reittiä. Samalla kun hän tekee oikein ja toiset väärin, hän antaa kaikkien tietää, että muilla menee jokin pieleen. Hän huokaisee kuin aikuiset, jos heille ei tajua pitää hissien ovea auki.

Kun joku on kotipihassa, hän hymyilee, mutta kun kukaan ei näe, hän juoksee niin lujaa kuin jaksaa kohti pyykkitelinettä, hyppää korkealle ja törmää keskelle Saaristen valkoista, koppuraista lakanaa, joka ei ole vielä aivan kuiva. Lakana irtoaa pyykkipojistaan ja kietoutuu hänen ympärilleen. Kankaan syleilyssä hän vetää sisäänsä vieraan pesuaineen tuoksua, pudottaa lakanan maahan, vilahtaa aidan ylitse ja katoaa.

Ja jos joku juuri silloin katsookin pihalle jostakin kerroksesta, hän ei osaa sanoa, kuka vikkeläkintuisista lettistä se lopulta oli, joka lakanan tuhri.

Luukon tädille hän avaa takaoven ja taitaa jopa niita roskakatosta kohti kulkevalle selälle, vaikkei täti voi edes nähdä. Siten palvotaan silmää.

Pihalla touhutaan ainaisessa riskissä, että joku aikuisista

sattuu ulos ja menee kertomaan talonmiehelle: joku kiipeilee verkkoaidassa ja verkon lenksurat venyvät, rimpuilee mattotelineessä ja seuraavan matot menevät likaisiksi, lappaa sisällön hiekkalaatikosta puureunojen ulkopuolelle, katkoo oksia pensaista, huutaa, nauraa tai juoksee tai potkii palloa autotallin oviin, autojen suuntaan tai kadulle, antaa ovien paukahtaa, istuu roskalaatikon tai polttouunin päällä, kieppuu paloportaissa, jymisyttää pommisuojan luukkua, ylipäättään on ulkona liian pitkään, sillä mikä se sellainen perhe on, jossa lapset ovat aina pihalla muiden vahdittavina ja pääsevät sisälle vasta kello kahdeksan, ennen kuin talonmies lukitsee ulko-ovet.

Tornitalo ei ole lapsia varten. Kun pihaan tehdään asvaltti, jo seuraavana aamuna pystytetään myös kyltti, joka kieltää pallon pelaamisen.

Suurin osa lapsista on asunut tornissa aina. Kun joku muuttaa taloon tai pois, tasapaino heilahtaa, mutta asettuu taas nopeasti niin kuin pinta vesilasissa. Osa perheistä eroaa.

Kadun toisella puolella puutalossa asuvat sisarukset, jotka varastavat Impolasta, pyykkinaruilta ja huhujen mukaan taskuistakin. Heidän talonsa ylitse näkyy Kaisan koti. Muut raxsilalaiset käyvät alueen omaa koulua, mutta tyttö kulkee kauemmas harjoituskoululle. Hän on käynyt sitä nollaluokasta asti.

Verkkoaidan toisella puolella, samanlaisessa talossa kuin oma taivastorni, asuu italialainen prinsessa, jonka nimikin on sadusta. Stella, kiehtova, räjähtävä konsonanttiyhdistelmä, melkein yhtä hieno nimi kuin Angelika. Hän näkyy kävelevän kohti kotitaloaan äitinsä kanssa, ja tyttö on varma, että he nauravat, sillä prinsessojen elämä on aina onnellista.

Näköhavainnot alkavat kasvaa. Prinsessa on saanut kahvilassa lihapiirakan, ja hänen äitinsä on kertonut, että perheeseen otetaan maalta kissa. Pihakoivun lumisilla oksilla istuu tonttu. Peltolan tädin maltankoiraa tuntee kuonossaan villin luonnon kutsun, nostaa repun selkäänsä ja karkaa. Tyttökin on kuullut sen. Rajat eivät pysy selvinä, vaan maailmat tihkuvat toisiinsa.

Musiikinopettaja ajaa pyörällä, vaikka on talvi, ja luultavasti laulaa, sillä hän laulaa aina. Tuuli kantaa hänen ääntään pitkiäkin matkoja.

Entisen makkaratehtaan paikalla asuvat kaksoiset. Heidän parvekkeensa on maan tasolla, ja kaiteen ylitse pystyy kiipeämään pihalta sisään tai sisältä pihalle.

Pitkässä talossa asuu perhe, jonka isä on kuollut syöpään. Se värittää koko talon, ja jos laitimmaisen rapun ovi yhtäkkiä avautuisi, voisi törmätä suruun. Se on mielikuvi-tuksen lempiruokaa.

Yksinäisyyskin on.

3.

Potkukelkka on oikean kokoinen vain hetken. Kerran tai kahdesti tyttö ehtii huomata, että työntäminen tuntuu helpolta eivätkä kädet enää väsy. Sitten naapurin Tapio varastaa potkurin. Hän sytyttää myöhemmin kotinsa lastenhuoneen pitsiverhot palamaan.

Kun tyttö näkee potkurin naapuritalon oven luona, hän joutuu miettimään hetken, saattaako se olla oma kulkupeli, sillä työntöaisa on niin matalalla. Kaisan isän nimikirjoitus kuitenkin varmistaa asian. Hän signeerasi potkurin kunnostettuaan sen.

Tyttö juoksee kotiin soittamaan äidille. Äiti on töissä tiedekunnan kansliassa, joka sijaitsee tieteellisen kirjaston vieressä. Kirjastosta saavat lainata vain rehtori, opettaja-opiskelijat tai professorit, ja siellä on ainoastaan neljä hyllyä oikeasti hyviä kirjoja. Äiti sanoo, että ne ovat auskultanteille, jotta he ymmärtäisivät, mikä nykylapsia kiinnostaa. Etenkin rehtori viihtyy hyllyjen välissä.

Jännittää, vastaako äiti vai onko hän kahviossa. Hän on siellä usein, puhuu opettajien kanssa niin kuin olisi yksi heistä. Jos äiti on kahvilla, kestää joskus tunninkin ennen kuin hän soittaa takaisin. Töissä äiti on toinen kuin kotona.

Tyttö tietää, kuinka äiti rykäisee ennen vastaamista, oikeasee ryhtinsä ja antaa puisen korttilaatikoston päälle nos-

tetun puhelimen soida vielä kerran. Tuut, tuut, helpotus leviää, kun tuttu ääni vastaa, mutta äidillä on kiire, ja hän käskee soittaa isälle. Varkaus on isien asia.

Isälläkään ei ole aikaa potkurille. Hän sanoo, että jutellaan illalla lisää.

Kun asiaan ei palata seuraavanakaan päivänä, tyttö hakee potkukelkan kotiin. Hänestä tuntuu kuin olisi itse varkaissa.

Raksilan puutaloista nousevien savujen muodon perusteella voi arvioida pakkasen kireyttä. Tyttö laskee vanat ja tarkkailee, nousevatko ne suoraan ylöspäin vai hajaantuvatko jo matalalla ja mikä on niiden väri. Kaduilla kulkee autoja, pieniä peltirasioita, joiden sisällä tärkeät ihmiset ajavat kohti tärkeitä tekojaan, isä yhtenä heistä, mutta he eivät näe tyttöä.

Lasin läpi voi seurata sivusta, kuinka toiset kulkevat kadulla, leikkivät naapuritalojen pihoissa, käyvät Impolassa. Kun otsan painaa kiinni ikkunaan, ihosta jää pintaan jälki, vaikka kasvot olisi juuri pesty saippualla. Omalle pihalle näkee parhaiten parvekkeelta. Kaiteen yli pystyy kurkistamaan suoraan alas, jos ottaa mukaansa pienen pallin tai nurinpäin käännetyn ämpärin.

Keittiön ikkunasta näkee Kaisalle. Hänen kotitalonsa piha avautuu tornin suuntaan, ja jos Kaisa vilkuttaa yläkerän valoja, tyttö voi vastata omalla vilkulla.

Parvekkeelle ei saa mennä, saati katolle.

Sohvan selkänojalla ei saisi istua, mutta silloin kun äiti tai isä ei näe, kielletty katoaa. Raksila avautuu alla ja kaikki sen eläjät: kissat, koirat, kivet ja mummot, vammaiset ja potkuriväki, karvareuhkapäiset ukonkappänät, jotka sylke-

vät hankeen pitkiä roikkoja. Joskus tyttö näkee myös toisia lapsia. Katse selaa taivaanrantaan. Yhdessä suunnassa se on erityisen matalalla, sillä maisema päättyy mereen eikä metsiin.

Mutta asioilla on aina kääntöpuoli. Kun asuu korkealla, tulee katsoneeksi toisia ulkoa, eikä se ole hyvä asia. Ihmisen ei pidä ajatella olevansa toisten yläpuolella. Pitää muistaa olla nöyrä.

Kun äiti ja isä ovat kotona, asunnon paras paikka on isän nojatuolin takana. Siellä on kolonen, johon selkä juuri asetuu. Isä lukee Time-lehteä, ja jalkalamppu valaisee hänet. Tärkeintä kuitenkin on, että tuolin takaa kuulee, mitä äiti ja isä puhuvat.

Maailmassa tieto ratkaisee, ja siksi ihmisen pitää kuunnella ja lukea. Isän mielestä tosin vain tietokirjojen ja lehtien lukemisesta on hyötyä, mutta äiti ja tyttö tietävät paremmin.

Hän tietää myös, että äidillä on salaisuus. Se on piilossa yöpöydän laatikossa rasvapurkin, terveystieteiden ja kynsi-saksien takana. Siinä on vaaleansiniset kannet ja sanoja, kuten hekuma, kirkastuksen hetki ja ruumiilliset halut. Se kertoo samasta prinsessasta kuin elokuvat, joita tyttö hiipii olohuoneen ovelle katsomaan, kun vanhemmat eivät huomaa.

»Älä viitsi puhua paskaa», sanoo toinen aikuisista.
Joinain päivinä tiukka ääni on äidin, toisina isän.

4.

Siskon poikakaveri tulee ensimmäistä kertaa kylään. Tumppi on pukeutunut tiukkoihin musta-valkokuudulisiin housuihin, ja hän haroo hiuksiaan pystyyn eteisen peilin edessä. Siskon silmät loistavat, kun hän seisoo Tumpin vieressä ja katsoo heidän pyöreäksi rajautuvaa kuvajaistaan.

Isä ja äiti seisovat odottamassa, että Tumppi saa hiuksensa ojennukseen, ja kättelevät sitten. Tyttökin kättelee, Tumpin käsi on suuri ja hikinen. Siskon hymy rauhoittaa.

Kahvipöydässä Tumpin kuppi tärisee, kun hän nostaa sen huulilleen. Mamman posliinikuppi näyttää hauraalta sormuksin koristellussa kourassa. Isä kyselee Tumpin töistä rakennusapulaisena ja kertoo, että heilläkin on liikkeessä nuoria radioamatöörejä oppimassa radioiden korjaamista.

»On tärkeää, että tulee luotetuksi ja saa vastuuta», isä sanoo ja äiti nyökyttää.

Sisko on hiljainen ja siksi tyttökin on. Sisko on ilmapuntari, jota tarkkailemalla voi yrittää ymmärtää, mitä on odotettavissa ja miten olla. Silloin kun on aikuisia vieraita, on hyvä olla nätisti ja hiljaa, mutta toisinaan kannattaa kertoa hauskoja pieniä juttuja, joille aikuiset nauravat. Ei ole varmaa, onko Tumppi aikuinen. Sisko ainakin on, sillä hän on juuri täyttänyt kahdeksantoista.

Tumppi on ollut keväällä Koijärvellä, mutta vain käväisemässä, hän sanoo.

Kun siirrytään olohuoneeseen, isä hakee näyttille mustan nahkakuoren suojaaman matkaradion ja esittelee Tumppille, miten sieltä kuulee muutakin kuin Yleisradion. On kuin Tumppi tietäisi jo sen kaiken, mutta hän vain kohteliaisuuttaan kuuntelisi isää ja näyttäisi kiinnostuneelta.

Lopulta sisko ja Tumppi siirtyvät tyttöjen yhteiseen huoneeseen.

Muut jäävät katsomaan televisiota, eikä kukaan sano mitään. Nyt ei saa mennä ovelle kurkkimaan, sisko on sanonut niin etukäteen.

»Nuorten pitää saada olla rauhassa», äitikin sanoo ja hymyilee isälle, joka ei hymyile.

Televisiosta tulee Kotimaan katsaus.

Kun Tumppi on lähtenyt, sisko vinkkaa tytön huoneeseen. Hänen poskensa punoittavat, hän hehkuu.

»Kato», hän sanoo ja ojentaa kättään.

Kämmenellä lepää ohut kultainen rengas.

Sisko ojentaa sormuksen tyttöä kohti.

Sen sisälle mahtuu juuri ja juuri Tumpin nimi tai oikeastaan siinä näyttää lukevan *iumppi*, sillä sormus on niin ka-pea, ettei iso kirjain ole mahtua omalle paikalleen.

»Tästä et kerro isälle ja äidille», sisko sanoo. »Me mennään naimisiin vielä ennen joulua.»

Tyttö säikähtää, vaikka isomman riemu yleensä tarttuu. Miten sisko ja Tumppi uskaltavat? Tarkoittaako se, että he makaavat päällekkäin? Mitä äiti ja isä sanovat?

»Täysi-ikäinen saa tehdä, mitä itse haluaa. Me muute-taan heti häiden jälkeen yhteen. Tumpilla on huone Hei-